

מאמר ז' – מהו תפקידן של תרי"ב מצוות, ומהו תפקיד הכלל "ואהבת לרעך כמוך"

הקושיא

א. נתבאר לעיל שאין לאדם יכולת לממש את האפשרות
לאהבת חברים על ידי עצמו, אלא הוא נשאר בכוח
ולא בפועל. ומחמת זה התבאר שיכולת זו יכולה
להתממש על ידי אסיפת חברים שבה יש התבטלות
משותפת, ועל ידה האדם מקבל כוחות משותפים.
לפי זה יש להבין מה מוסיף תרי"ב מצוות, לאחר
שמוכן שפקידן היציאה מאהבה עצמית נשלמת על
ידי החברים בלבד, ומה מקום תיקון מוסיפים שאר
המצוות.

אסיפת חברים בלעומת זה – מושב ליצים

עניין אסיפת חברים אינה מנהג הנהוג בעובדי ה' בלבד, מנהג
נראה אפילו אצל הרחוקים מקיום תורה ומצוות שיש להם
אסיפות חברים וכדו', ויש להבין במה מיוחד אהבת ואסיפת
חברים אצל עובדי ה' מאשר שאר אנשי העולם.

וכדי להבין את הדברים צריך להבין את הפסוק (תהלים א')
"ובמושב ליצים לא ישב" שמדברי הפסוק מובן שהחיסרון של
המושב הוא לא דיבור לשון הרע וכדו', אלא עצם ישיבת ליצים,
היינו שאפילו שהישיבה הוא בשביל אהבת חברים, וכדו', עכ"ז
הישיבה מוגדרת בשם מושב ליצים.

אלא עניין אסיפת חברים בשאר אנשי העולם אין מטרתה לצורך
החברה שכל אחד ישלים אהבת הזולת וביטול זה לזה, אלא כל
העניין הוא למטרה עצמית, שהאדם נוכח שאין לו יכולת לממש
אהבה עצמית בכוחות עצמו, משום שהוא מוגבל, לכך הוא
משתמש באהבת חברים על מנת להגדיל את האהבה עצמית.
משום זה הוא בודק ללא הרף האם האסיפות משמשים את המטרה
שהוא "אהבה עצמית", ואם הוא ירגיש שהאסיפות לא רק שאינם
מועילות, אלא אפילו מקלקלות את האהבה עצמית וודאי שהוא

לא ימשיך להשתתף בה, שהרי זה נגד מטרתו. ואם יקום מאן
דהוא ויתחיל לדרבן את המשתתפים על אהבת הזולת ללא תנאי,
וביטול זה לזה וודאי ששאר הנוכחים יתלוצצו עליו, ויראה
בעיניהם כליצנות.

וזה עומק דברי הפסוק "וחסד לאומים חטאת" ומבואר בזה דכל
טיבו לגרמיהו עבדין, דהיינו אפילו אם הם עוסקים באהבת הזולת
וכדו' אין זה אלא למימוש אהבה עצמית. ולכך אמרו "פזר
לרשעים טוב להם וטוב לעולם", היינו שאין מעלה באסיפת
רשעים, אלא טוב יותר שיהיה בפיזור. משא"כ בצדיקים "כנס
לצדיקים טוב להם וטוב לעולם.

המצוות הם עצה להגדיל אהבת חברים בלב

כנתבאר שאהבת חברים מטרתה היא ביטול אהבה עצמית, צורת
ביטול זה היא מעשה כפייתי, שהוא כופה בפועל לבטל את עצמו
בפני החברים, אבל המצווה "ואהבת" מורה לא רק על ביטול
עצמי, אלא על ממימוש אהבה בפועל פעולה שאינה ניתנת על ידי
כפיה. לכך יש את התרי"ב מצוות שהם נועדו לזכך את הלב,
להביאו לידי אהבה בפועל.

אהבת חברים היא בהרגשה שחבירו מושלם

והוא בחיסרון

כדי להגיע לידי אהבת חברים הוא רק על ידי שהוא מרגיש את
עצמו לאפס וחבירו לפלוס, ולא בצורה הפוכה. והוא בדומה
למספרים, שאם המספר הראשון הוא מספר אחד, ואחריו הוא
אפס, הוא מוגדר כעשר, ואם הוא שתי אפסים הוא מאה, דהיינו
אם הוא מרגיש שחבירו הוא אחד, והוא אפס, הוא מכפיל את
עצמו לעשר, ואם הוא מרגיש שהוא פעמים אפס, הוא מכפיל את
עצמו למאה, נמצא שככל שהוא מאפס את עצמו הוא פועל לרוח
כפול עשר.

אבל אם הוא מרגיש שחבירו הוא אפס, ואילו הוא אחד, נמצא
שהוא מינוס עשר (0.1) ואם הוא מרגיש שחבירו פעמים אפס,

קיום מצוות עלולה להיות אצל האדם אמצעי למימוש אהבה עצמית, שהאדם הרודף אחרי תענוגים מגיע למסקנה שקיום תורה ומצוות יביא אותו לידי שכר, שאז הוא יגדיל את האהבה עצמית. אדם זה המקיים מצוות ואהבת לרעך כמוך מתוך הנחה שאהבת חברים תביא אותו לידי שכר גדול, הרי לא רק שלא קיים מטרת מצווה זו, אלא אדרבה הוא אף הגדיל את האהבה העצמית שלו.

לכך מזהיר רבי עקיבא שהמצווה היא כלל גדול, כלומר, שהוא מצווה האמורה להביא לכללות התורה, דהיינו למציאות של ביטול מימוש העצמי, ולא להגדלת האהבה העצמית.

וזה עומק דברי חז"ל "ושמתם" סם, זכה סם חיים, לא זכה סם המוות, דהיינו אם הוא עוסק במצווה על מנת להגדיל את האהבה העצמית, לא רק שהמצווה אינה מועילה לו, אלא אדרבה היא גם מגדילה לו לאהבה, ונמצא שהיא כעין סם המוות.

הוא מינוס מאה, וככל שהוא מקטין את חבירו הוא מכפיל את קטנותו.

הדרך שאהבת חברים מועילה היא רק על ידי שהוא מקיים אותו מצד מצווה

גם ההולך בדרך ההשפעה שהוא מתבטל לחברים עדיין מנקרת במוחו חשש ופחד האם דרכו נאמנה, כלומר, אפילו שהוא זכה לעת עתה להתבטל לחברים, ולהרגיש שאהבה עצמית שלו התקטנה, אבל כל האמור הוא לפי היחס של התענוגים שהוא טעם עד עכשיו, ובזה הוא זכה להתגבר. אבל אם הוא יבוא לידי גילוי תענוגים גדולים יותר עדיין יש לחוש שמא הוא יפול לידי אהבה עצמית. ולכך הוא צריך לרכוש את הכוח המוגדר כיראה, שהוא הפתח לקדושה, שהוא יראה מפני המקבל הגדול.

קיום המצווה הוא מצד הרצון להגיע לידי דביקות, ולא לשכר